

AI IN 2026

HET JAAR WAARIN AI OOK EVEN IN DE SPIEGEL MOET KIJKEN.

De doorbraak van world models.

Agentic AI uit de kinderschoenen en dat beginnen we te merken.

AI security wordt een doorn in het oog voor organisaties.

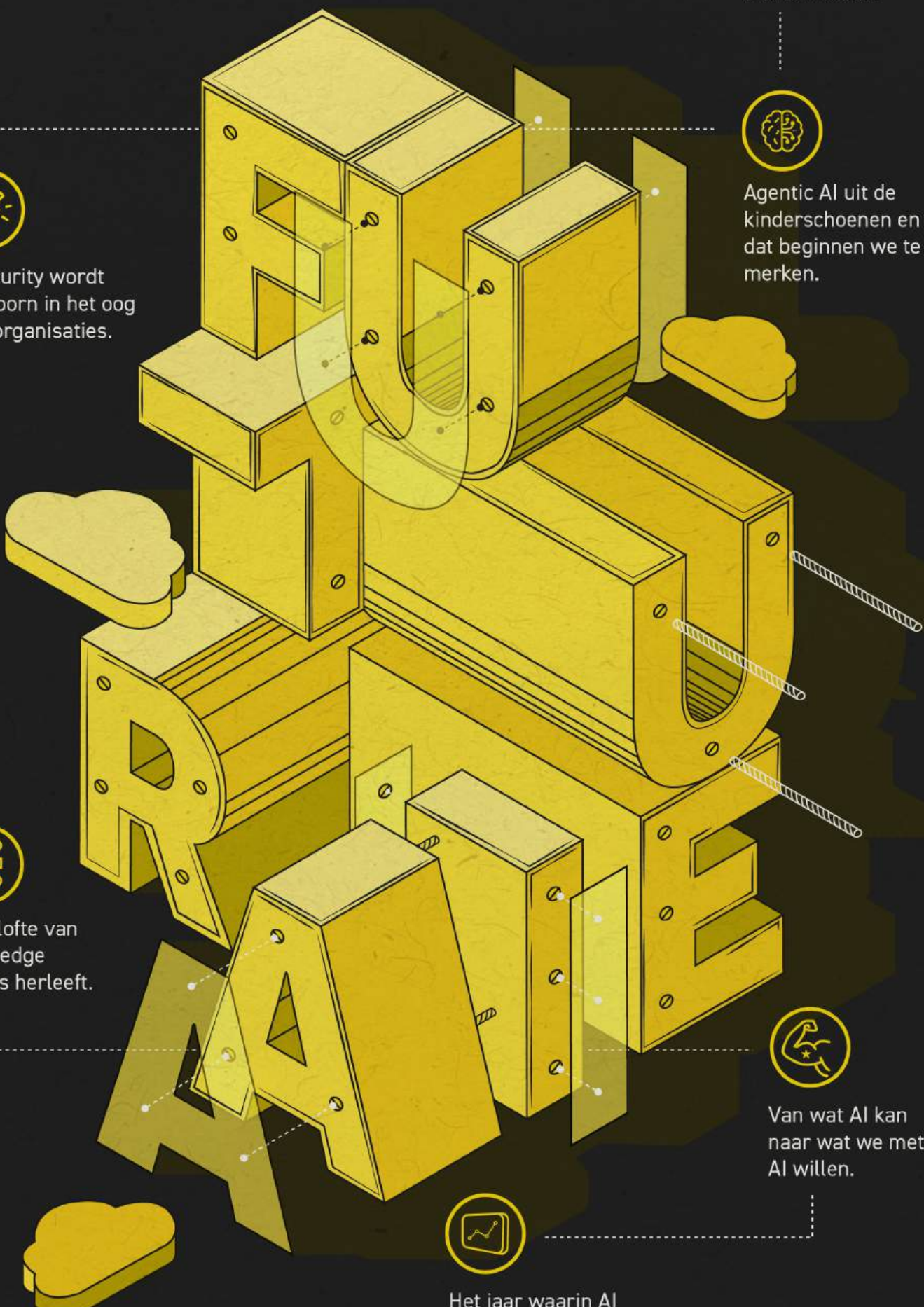
De belofte van knowledge graphs herleeft.

Van wat AI kan naar wat we met AI willen.

Het jaar waarin AI rendement moet tonen.

AI IN 2026: HET JAAR WAARIN AI OOK EVEN IN DE SPIEGEL MOET KIJKEN

2026 staat weer voor de deur en terwijl niemand precies weet wat het jaar zal brengen blijft het verleidelijk om even in onze glazen bol te kijken. Er gaan steeds vaker geluiden op dat de huidige generatie modellen hun grenzen nadert, dat de markt mogelijk te hard vooruit is gelopen en dat nieuwe vormen van AI sneller opkomen dan verwacht. Het is een moment waarop subtiele verschuivingen grote gevolgen kunnen hebben en waarin meer lijkt te bewegen onder de oppervlakte dan aan de buitenkant zichtbaar is. Wat precies gaat kantelen weten we nog niet, maar dat er iets in beweging is valt moeilijk te ontkennen.

Toch blijft één vraag boven alles hangen: welke ontwikkelingen zetten door, welke blijken tijdelijk en welke veranderen de spelregels? 2026 zou zomaar het jaar kunnen zijn waarin de richting zich scherper begint af te tekenen.

DE DOORBRAAK VAN WORLD-MODELS

Steeds meer onderzoeken kaarten aan dat Large Language Models (LLM's) hun prestatieplafond beginnen te bereiken. Hoewel LLM's indrukwekkende resultaten boeken blijkt uit een groeiend aantal studies dat zij structurele grenzen kennen. Zij kunnen patronen voorspellen maar missen begrip van context, causaliteit en de dynamiek van de wereld waarin die patronen ontstaan. Verschillende academische publicaties, waaronder recent werk in het *Journal of Creative Behavior*¹, laten zien dat LLM's moeite hebben met het doorbreken van statistische patronen en daardoor beperkt blijven in hun vermogen om werkelijk nieuwe concepten te vormen. Hun creativiteit blijkt vooral voort te komen uit het herschikken van bestaande ideeën in plaats van het ontwikkelen van authentiek nieuwe gedachten. Dit voedt het besef dat de huidige generatie generatieve modellen waarschijnlijk niet zal leiden tot het beloofde Artificial General Intelligence (AGI).

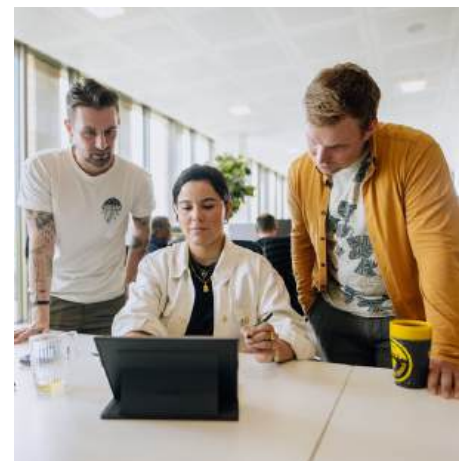
“De huidige generatie modellen beschrijft de wereld, world models proberen haar daadwerkelijk te begrijpen.”

Tegelijkertijd ontstaat een nieuwe richting in het AI onderzoek die hier wel

oplossingen voor belooft. Yann LeCun, een van de grondleggers van moderne AI, stelde al langer dat LLM's niet voldoende zijn om richting echte intelligentie te bewegen. Zijn recente vertrek bij Meta om zich volledig te richten op de ontwikkeling van world models markeert die verschuiving. World models gaan veel verder dan het herkennen van patronen in taal. Zij bouwen interne representaties van de wereld op basis van waarneming, geheugen en voorstelling. Hierdoor kunnen zij redeneren over oorzaak en gevolg, anticiperen op toekomstige situaties en betekenisvolle relaties herkennen in complexe omgevingen. Deze modellen begrijpen dynamiek zoals tijd, beweging, interactie en verandering waardoor zij niet alleen reageren maar ook succesvoller kunnen plannen en handelen. LeCun² omschrijft deze verschuiving als de overgang van modellen die de wereld slechts beschrijven naar modellen die de wereld daadwerkelijk waarnemen en begrijpen. De impact daarvan kan groot zijn, omdat dergelijke modellen ons dagelijks leven fundamenteel kunnen veranderen door AI-systemen contextgevoeliger, voorspelbaarder en beter afgestemd te maken op hoe mensen daadwerkelijk handelen en beslissingen nemen. Dit type modellen zal

er bovendien voor zorgen dat AI steeds vaker de fysieke wereld betreedt, zowel op het werk als thuis, doordat systemen niet alleen adviseren maar ook kunnen waarnemen, plannen en handelen in echte omgevingen. Het is echter aannemelijk dat deze ontwikkeling meer tijd nodig heeft om mainstream te worden dan alleen het jaar 2026, al ligt het bijna voor de hand dat we er komend jaar aanzienlijk meer over zullen horen.

“Waar taalmodellen vooral voorspellen wat volgt, richten world models zich op oorzaak, gevolg en context.”

AGENTIC AI UIT DE KINDERSCHOENEN EN DAT BEGINNEN WE TE MERKEN

2025 werd vaak aangekondigd als het jaar van agentic AI, maar in de praktijk bleef de inzet in productie nog beperkt. Veel organisaties experimenteerden met pilots die duidelijk potentie toonden, maar die nog niet robuust genoeg waren voor echte bedrijfsprocessen. In 2026 zal dat beeld langzaam beginnen te kantelen. Agenten worden betrouwbaarder doordat best practices vorm krijgen en ontwikkelaars beter begrijpen hoe doelen, planning, geheugen en veiligheidsmechanismen samenkomen in werkbare systemen. Tegelijkertijd brengen vendors in hoog tempo nieuwe tooling op de markt die het ontwikkelen, testen en monitoren van productieklare agentic AI vereenvoudigt, waardoor deze oplossingen steeds meer richting een commodity bewegen.

“Agentic AI ontwikkelt zich daarmee van experimenteel hulpmiddel tot een volwaardige digitale collega.”

Deze ontwikkeling heeft directe gevolgen voor kenniswerk en de manier waarop mensen hun rol invullen. Taken zoals rapportages maken, informatie verzamelen, plannen, afstemmen en het nemen van eenvoudige beslissingen worden steeds vaker door agenten uitgevoerd. Voor mensen verschuift het zwaartepunt van hun werk daarmee van uitvoeren naar richting geven, beoordelen en bijsturen. Rollen veranderen van doener naar regisseur of eindverantwoordelijke, wat vraagt om andere vaardigheden zoals kritisch denken, diepere domeinkennis, contextbegrip en een sterk ontwikkeld ethisch oordeelsvermogen. Voor softwareontwikkelaars voltrekt zich een vergelijkbare beweging: zij groeien van uitvoerend programmeur naar een steeds generalistischere rol, waarin het ontwerpen, orkestreren en bewaken van agentic workflows belangrijker wordt dan het schrijven van afzonderlijke stukken code.

Agentic AI ontwikkelt zich daarmee van experimenteel hulpmiddel tot een volwaardige digitale collega die zelfstandig doelen kan nastreven, beslissingen kan nemen en complete workflows beheert. Juist doordat agenten vaker in productie worden ingezet ontstaan echter ook nieuwe risico's. Meer autonomie betekent dat onverwachte beslissingen, verkeerde aannames of ongecontroleerde acties grotere impact kunnen hebben dan in een gecontroleerde pilot. Veel organisaties merken op dit punt dat een digitale collega soms nét iets te enthousiast kan zijn. En zoals bij elke collega die enthousiast wordt, is het verstandig om te zorgen dat er iemand meekijkt voordat er brokken ontstaan. Daarmee dient zich vanzelf de volgende vraag aan: hoe zorgen we ervoor dat al die slimme agenten niet alleen effectief werken, maar in 2026 ook veilig en verantwoord kunnen worden opgeschaald?

“Meer autonomie betekent dat onverwachte beslissingen, verkeerde aannames of ongecontroleerde acties grotere impact kunnen hebben.”

“AI governance is niet langer optioneel maar een fundament dat voorkomt dat adoptie risico's met zich meebrengt.”

SECURITY WORDT DE (NIEUWE) BOTTLENECK VOOR AI

Naarmate AI meer autonomie krijgt groeit de noodzaak om systemen te beveiligen en te begrijpen. Organisaties moeten kunnen herleiden waarom AI een bepaalde beslissing nam en welke data daarbij is gebruikt. Kwetsbaarheden zoals foutieve instructies, manipulatie of onvoorzien fouten worden alleen beheersbaar wanneer er duidelijke toezichtstructuren bestaan. In 2026 staat AI governance daarom centraal. Het is niet langer optioneel maar een fundament dat voorkomt dat adoptie risico's met zich meebrengt.

Recente inzichten uit een rapport van McKinsey³ onderstrepen dit. Agentic AI brengt unieke risico's met zich mee omdat deze systemen vaak zelfstandig toegang hebben tot gevoelige data en kritieke applicaties. McKinsey beschrijft deze zogenoemde agents als mogelijke “digitale insiders” die onbedoeld gegevens kunnen blootstellen of onjuiste acties kunnen uitvoeren wanneer monitoring en toegangsbeheer onvoldoende zijn. Het rapport benadrukt dat ongeveer tachtig procent van de organisaties al incidenten rapporteert

bij experimenten met agentic AI. Deze incidenten variëren van onbedoelde datadeling tot ongeoorloofde systeeminteracties, een duidelijk signaal dat security en governance in 2026 een doorslaggevende rol zullen spelen in de vraag welke organisaties agentic AI verantwoord kunnen opschalen.

DE BELOFTE VAN KNOWLEDGE GRAPHS HERLEEFT

Succesvolle AI hangt sterk af van de kwaliteit van data. Traditionele opslagvormen schieten vaak tekort omdat zij informatie opslaan in tabellen of documenten zonder expliciete betekenisrelaties. Hierdoor blijven verbanden verborgen en kan AI slechts oppervlakkige patronen herkennen. Veel organisaties ontdekken daarom dat slechte prestaties niet voortkomen uit slechte modellen maar uit slechte datakwaliteit. Knowledge graphs brengen daar verandering in (en dat is al een tijdje de belofte). Deze techniek heeft bovendien een lange geschiedenis die teruggaat tot het semantische web van Tim Berners-Lee, de grondlegger van het World Wide Web, die al decennia geleden probeerde kennis op een gestructureerde en betekenisvolle manier vast te leggen.

Een van de grootste bottlenecks was jarenlang dat het vrijwel onmogelijk was om menselijke kennis en content handmatig om te zetten naar zulke rijke, gestructureerde representaties. Het benodigde werk was simpelweg te omvangrijk om bij te houden. Door de opkomst van moderne AI-systemen verandert dit echter drastisch. AI kan nu zelf entiteiten herkennen, relaties afleiden en kennisstructuren genereren die voorheen

handmatig nauwelijks te realiseren waren. Hierdoor kunnen knowledge graphs sneller worden opgebouwd, onderhouden en verrijkt dan ooit tevoren.

“Veel AI-prestatieproblemen komen niet voort uit slechte modellen, maar uit slechte datakwaliteit.”

In zulke grafen wordt informatie vastgelegd als entiteiten met expli-

ciete relaties. Hierdoor kan AI verbanden leggen, redeneerstructuren volgen, situaties beter interpreteren en aanzienlijk stabiel en betrouwbaarder functioneren binnen belangrijke processen. Knowledge graphs veranderen de manier waarop mensen informatie ervaren en interpreteren en hoe developers AI bouwen en laten redeneren. Waar data vroeger vooral een bron van feiten was, worden data nu een netwerk van betekenisvolle relaties waarop AI kan gronden, redeneren en voorstellen. Dat maakt AI nuttiger in complexere scenario's en verandert tegelijk de rollen en vaardigheden die mensen en ontwikkelaars nodig hebben om AI effectief te benutten. De vraag is dan ook wat 2026 gaat brengen: worden knowledge graphs eindelijk mainstream nu AI de grootste barrières heeft weggenomen, of blijft deze belofte voorlopig nog even een belofte?

VAN WAT AI KAN NAAR WAT WE MET AI WILLEN

De discussie over AI verandert. Waar de afgelopen jaren vooral werd onderzocht wat er technologisch mogelijk is ontstaat nu een bredere bewustwording dat deze focus onvoldoende is. Steeds duidelijker wordt wat de huidige situatie kenmerkt: veel AI toepassingen worden vooral gebouwd omdat het kan en niet omdat er een weloverwogen doel of maatschappelijke behoefte ligt. AI ethicus en techniekfilosoof Joris Krijger wijst erop dat deze aanpak onvoldoende is. Hij benadrukt dat AI pas verantwoord kan worden ingezet wanneer we expliciet nadenken over de waarden die we willen beschermen en versterken. Dit betekent dat de vraag verschuift van wat AI kan naar wat wij willen dat AI doet.

“Het gaat niet om technische vragen, maar om waardevragen die richting geven aan onze keuzes.”

In het komende jaar zal deze verschuiving sterker zichtbaar worden. Organisaties gaan niet alleen afwegen welke processen technisch te automatiseren zijn maar vooral welke processen zij willen automatiseren. Het wordt gebruikelijk om scenario's eerst moreel te beoordelen voordat technologie wordt ingezet. Bijvoorbeeld: willen we dat een AI een eerste selectie maakt in sollicitatieprocedures? Willen we AI gebruiken voor zorgtrage? Dit zijn geen technische vragen maar waarde vragen die bepalen welke richting we uitgaan.

“De vraag verschuift van wat AI kan naar wat wij willen dat AI doet.”

Krijger pleit daarom voor een ethische infrastructuur. Daarmee bedoelt hij dat organisaties structuren nodig hebben die waarden expliciet maken en verankeren in besluitvorming rondom AI. Wanneer zo'n infrastructuur ontbreekt ontstaat het risico dat AI toepassingen ongemerkt invloed uitoefenen op autonomie, creativiteit, werkverhoudingen en menselijke waardigheid. Technologie wordt in 2026 daarom niet langer ingezet omdat het kan maar omdat het aansluit bij waarden, strategie en heldere doelen die passen bij de samenleving die we willen creëren.

HET JAAR WAARIN AI RENDEMENT MOET TONEN

Veel organisaties ontdekten de afgelopen jaren dat de beloften van AI niet automatisch leiden tot daadwerkelijk resultaat. Ondanks de grote verwachtingen leveren talloze projecten weinig meetbare waarde op en wordt steeds duidelijker dat succesvolle adoptie meer vraagt dan alleen krachtige modellen.

Een recente analyse van MIT onderstreept dit beeld⁵. Volgens hun onderzoek faalt ongeveer vijftien procent van de generatieve AI-initiatieven om daadwerkelijke bedrijfs waarde op te leveren. Slechts een kleine minderheid weet pilots succesvol op te schalen naar processen die structureel resultaat opleveren. MIT benadrukt dat de oorzaak meestal niet ligt bij de technologie zelf maar bij gebrekkige implementatie, onduidelijke doelstellingen, slechte data kwaliteit en het vermijden van organisatorische frictie die nodig is om AI duurzaam te laten landen. Deze bevinding sluit aan bij bredere signalen dat de huidige AI hype-verwachtingen wekt die de praktijk nog niet kan waarmaken.

Tegelijkertijd groeit de bezorgdheid dat de enorme financiële waarderingen in de AI sector niet houdbaar zijn. De Bank

of England bracht recent een duidelijke waarschuwing uit dat de AI markt kenmerken begint te vertonen van een zeepbel⁶. Zij signaleren dat de waarderingen van toonaangevende bedrijven zoals OpenAI en Anthropic in een jaar tijd explosief zijn gestegen. OpenAI is inmiddels gewaardeerd op ongeveer vijfhonderd miljard dollar, terwijl dat in oktober vorig jaar nog honderdzevenenvijftig miljard was. Anthropic heeft in korte tijd een vergelijkbare sprong gemaakt en groeide van zestig miljard dollar in maart naar ongeveer honderdzeventig miljard dollar een paar maanden later. Deze uitzonderlijk snelle waarde stijgingen staan volgens de Bank of England in scherp contrast met de beperkte meetbare resultaten die de meeste AI toepassingen tot nu toe opleveren. Wanneer de verwachtingen zo buitensporig oplopen terwijl de praktijk achterblijft ontstaat er een reëel risico op een marktcorrectie.

In 2026 wordt duidelijk welke organisaties erin slagen deze kloof te overbruggen. Het wordt een testjaar waarin belofte en realiteit samenkomen. Alleen projecten met heldere doelen, scherpe probleemafbakening, goede data en robuuste governance zullen werkelijke impact laten zien. Vanuit Team Rockstars IT werken wij daarnaast aan

een whitepaper over de waarde van AI waarin we dieper ingaan op deze ontwikkelingen en de financiële, technische en organisatorische factoren die bepalen of AI daadwerkelijk rendement oplevert.

WIL JE VERDER PRATEN OVER WAT DEZE TRENDS IN 2026 BETEKENEN VOOR WERK, TECHNOLOGIE EN BESLUITVORMING BINNEN JOUW ORGANISATIE?

Neem gerust contact op via:

m.vanbree@teamrockstars.nl

simone.vanerp@teamrockstars.nl

We denken graag mee over de impact van deze ontwikkelingen in de praktijk. Meer informatie vind je op www.teamrockstars.nl.

CONCLUSIE

2026 dient zich aan als een jaar waarin AI zich opnieuw moet bewijzen. Niet langer via grootse beloften of indrukwekkende demo's, maar door echte waarde te leveren en zorgvuldig zijn plek te vinden binnen organisaties en de maatschappij. De opkomst van world models, de volwassenwording van agentic AI en de groeiende aandacht voor security, data kwaliteit en ethiek tonen dat AI een nieuwe fase ingaat waarin volwassenheid belangrijker wordt dan schaal. Daarnaast werpen de signalen van een mogelijk barstende AI bubbel hun schaduw vooruit waarbij de onderliggende technologie onmiskenbaar here to stay is maar de economische gevolgen van een correctie aanzienlijk kunnen zijn. De markt zal kritischer kijken naar wat AI daadwerkelijk oplevert. Juist organisaties die óf niets doen omdat zij AI als een voorbijgaande hype beschouwen,

óf AI ondoordacht inzetten zonder duidelijke doelen en randvoorwaarden, lopen daarbij het grootste risico om achter te blijven.

Al deze ontwikkelingen wijzen in dezelfde richting: AI wordt krachtiger, maar ook complexer. Daardoor wordt 2026 geen jaar van onbegrensde mogelijkheden, maar een jaar van bewuste keuzes. Niet langer draait het alleen om wat AI technisch kan, maar vooral om hoe wij deze technologie willen inzetten en welke toekomst we ermee willen vormgeven. Juist nu de wereld toekijkt of AI zijn beloften eindelijk waarmaakt of wordt geconfronteerd met de eerste scheuren in zijn eigen hype.

⁰⁵ https://mlq.ai/media/quarterly_decks/v0.1_State_of_AI_in_Business_2025_Report.pdf

⁰⁶ https://www.theguardian.com/business/2025/oct/08/bank-of-england-warns-of-growing-risk-that-ai-bubble-could-burst?utm_source=chatgpt.com